

Slike brez okvira.

F. S. Finžgar.

Pred mano sta šla dva moža. Noč je bila. Le za silo sem razločil temne obrise upognjenih teles. Od ceste je odmeval truden, drsajoč korak. Tuin tam sta kaj malega izpregovorila in spet molčala. Vsak stavek je bil pravzaprav vzdih in topa tožba. Na razpotju sta za hip obstala in tedaj je izpregovoril eden za slovo:

»Tako je, Lovrenc, da smo vsi kot klade v gozdu. Pritisnilo nas je in nas upognilo noter do tal. Hodi po nas in vozi jo čez nas, pa niti toliko ne zaječi nihče, kot bi zaječala piškava tepka, če bi jo strlo kolo.«

»Tako daleč smo v teh stiskah,« je povzel tovariš in glas mu je oživel, »da če bi nam jermene rezali s hrbtov, pa bi ne bilo ne solze in ne joku.«

»No,« je povzdignil glas prvi, »ne samo to; kar okličejo naj: jutri vsi na občinski pašnik! In vsi pojdemo in bomo sami razgalili hrbte in ne samo, da ne bo ne solze ne joku, še vprašal ne bo nihče, čemu bi bili jermeni in zakaj iz naših kož.«

»Taki smo! Lahko noč!«

»Lahko noč.«

Na levo in desno sta se ločila in jaz sem gredoč med njima ponovil: »Taki smo. Lahko noč.« Od mož se ni pa nihče odzval. Morda sem izgovoril tako tiho, da me nista slišala. Toda v meni je ostal njun pogovor in je žalostno brnel, kot bi zvonilo k pogrebu. Torej taka je stiska, da naš človek, ki je dvignil vrišč, kot bi gorelo, če mu je stopila tuja

kokoš na travnik, ki je zaradi stare češplje-mejice najel dva odvetnika in se pulil s sosedom za črvido deblo, kot bi se šlo za vso njegovo zemljo — da ta naš človek sedaj jeclja, ko nima besede, da v tla gleda, ko nima več solz, da bi jokal, in ga je zato sram.

Od tistega večera razumem, zakaj hodim v temi po celo uro v sobi gorindoli — in zakaj se moje misli sučejo v mračnem kolobaru in jim je konec začetek in začetek konec in med njima praznina. Razumem, zakaj tisti, ki nimajo nič jesti, od lakote žive in oni, ki še jedo, od jedi hujšajo. Razumem, zakaj zapije siromak zadnje krone, in umem, kako je mogoče sedem mrzlih ur mirno prečepeti na tlaku, da osmo uro pride domov brez kruha za otroke.

Razumem, zakaj pišejo pisatelji uganke in pravljice, zakaj sanje in kronike, kot bi bila krog nas sama votla praznina, po kateri tipa srce in ne najde v njej ni kapljice živega soka, kot umirajoča riba na vročem pesku, ki misli, da ni trohice vode več na svetu, pa za ped od nje toči reka šumeče valove po strugi. Otroci smo postali in jecljamo, ko v silni bolečini nič več ne ločimo, ali nas peče ali nas zebe. Peresa čakajo ure, ko preneha bolečina vsaj toliko, da bo srce razločilo, ali je ogenj ali je led, in takrat šele bodo srca mogla izpregovoriti moško besedo, ki bo, dasi okrvavljena, vendar beseda mož in ne več jecljanje otrok.